

GEHEIM

FA 10327/17

Land: Frankrijk/België/Nederland.

Onderwerp: De Franse opvattingen over de Belgische en Nederlandse houding ten aanzien van de Europese politieke unie.

Referenties:

Datum van waarneming: Eind april 1962. - *van 17 april Parijs*

Bron: Betrouwbaar.

Opmerkingen:

ken en i. onbelangrijk rapport, waarin niets anders dan vrede, en voorbepaalde verhalten worden verhaard. En verrewer degeest van in gegeven met de gedaante van:

- 1. het bereyden te zetten tussen hem en spreek - welke laatste alleen maar uit gesprekken de pers om tege ambitie van beambten*
- 2. de onredelijkheid van hem - die in eeners oprecht met twee groepen van, elkaars vertegenwoordigers en ten te stellen te persoon*

Mede verzonden aan:

de Minister van Buitenlandse Zaken.

- 3. de volstichte redelijkheid van de gewilde, die bereid is om - in volstichte te per - spreek tot zijn " Europe des Patries - hem alder te geven, wat hij reaar weest aan Federalisme, niets bij maar wil*

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

GEHEIM

*indien, dat Europe-land voortloepig beuilen
spel wordt gelation.
9/12/62*

GEHEIM

Frankrijk/België/Nederland

DE FRANSE OPVATTINGEN OVER DE BELGISCHE EN NEDERLANDSE
HOUDING TEN AANZIEN VAN DE EUROPESE POLITIEKE UNIE

Algemeen maakt men op de Quai d'Orsay en in politieke kringen in Frankrijk een scherp onderscheid tussen de houding, zoals die door Minister SPAAK is aangenomen en die van Minister LUNS.

Kan wel zijn, maar doet niet Spaak doen toch wel bij Luns dat goed te maken a d'ici leur rôle Luns ligt niet voor van.

Het standpunt van SPAAK neemt men nauwelijks au sérieux. Men is van mening, dat hier geen diepergaande motieven in het spel zijn dan gekwetste persoonlijke ambities. SPAAK, zo zegt men algemeen, is afgetreden als secretaris-generaal van de NAVO in de mening, dat hij weer een grote rol in de Europese politiek zou kunnen gaan spelen. De GAULLE heeft hem dat onmogelijk gemaakt. De GAULLE mag SPAAK niet, heeft zelfs een duidelijke afkeer van hem. Daarom heeft SPAAK wraak genomen door de projecten van De GAULLE voor een Europese politieke unie te dwarsbomen. Men wijst er op, dat SPAAKS nadruk op de noodzakelijkheid van deelneming van Groot-Brittannië in tegenspraak is met zijn gehele federalistische voorgeschiedenis. Men vindt zijn standpunt alles behalve overtuigend en is van mening, dat het niet van blijvende aard zal zijn. Wat hij wil, zo zegt men, is Europees weer op de voorgrond komen en politieke satisfacties voor zijn eigen positie in Europa veroveren. Persoonlijke ambities dus, niets meer, zo zeggen bovengenoemde kringen.

Anders ligt het bij Minister LUNS. Zijn standpunt is voor de Fransen niet duidelijk. Men vindt het vol inwendige tegenspraak. De algemene vraag is: waar wil hij heen? Hij stelt eisen die elkaar uitsluiten. Wil hij deze

GEHEIM

beide groepen van eisen (samen te vatten onder de titels: supranationaliteit en integratie - deelneming van Groot-Brittannië) tegelijkertijd, dan moet men tot de conclusie komen, dat hij of wel in feite iedere vorm van politieke unie verhinderen wil zonder dat openlijk te zeggen - omdat Engeland geen integratie en supranationaliteit kan en wil aanvaarden en men derhalve kiezen moet: met Engeland naar een "Europe des patries" of zonder Engeland naar integratie - of wel een gedachten-gang volgt, die deze innerlijke logica negeert en tot een volstrekte impasse voert. Wanneer men bereid is aan te nemen, dat er voor LUNS een duidelijk alternatief bestaat tussen deze twee mogelijkheden, dan moet vastgesteld worden, dat hij er niet in geslaagd is dit alternatief duidelijk te stellen.

In gesprekken met ambtelijke en politieke figuren komt duidelijk naar voren, dat niemand, zonder uitzondering, weet wat "le général" denkt en wil, ieder vormt daarover een eigen mening, allen maken onderscheid tussen wat De GAULLE terwille van tijdelijke, tactische doelstellingen verklaard heeft en wat voor hem blijvend, essentieel is - met als gevolg, dat er in grote lijn twee groepen ontstaan: de ene, die zegt: "Hij is anti-NAVO, anti-Atlantische Gemeenschap, anti-Europa", en een andere groep die zegt: "Hij wil onder alle omstandigheden tot een Europese unie komen en is bereid daarvoor tot vergaande concessies over te gaan."

Tot de eerste groep behoren de overtuigde aanhangers van de parlementaire democratie en het Europese federalisme. Zij zijn diep teleurgesteld in De GAULLE, -die weliswaar de Algerijnse oplossing als noodzakelijk aanvaardde, maar de wijze, waarop De GAULLE tot deze oplossing kwam als vol van tricks en trucs, als

GEHEIM

in wezen oneerlijk en onoprecht zien, - het zijn dezen, die zich heftig beklagen over de mensenverachting, die De GAULLE aan de dag legt, die de onzuiverheid van het referendum als systeem aan de kaak stellen, die in opstand komen tegen de uitholling van het parlementaire systeem, enz. Zij zeggen: met deze man kun je niets beginnen, je kunt op zijn woord niet vertrouwen. Hij wil eigen macht en niets anders. Hij heeft van Europa geen flauw idee. Voor hem is dat een vaag begrip, zo iets als een derde macht naast Amerika en de Sowjet-Unie. Coopération organisée betekent voor hem een Europa, dat hem in eigen land geen enkele beperking oplegt, maar hem daartegenover de mogelijkheid biedt een leidende rol in de wereldpolitiek te spelen.

Een vooraanstaande Franse federalist was het met deze zienswijze tot bepaalde hoogte eens; hij volgde echter een ietwat andere redenering. Hij stelde: "Alle dictatoren zijn afhankelijk van het behalen van overwinningen. Het moeten overwinningen op korte termijn zijn, omdat zij niet kunnen denken voorbij het einde van hun eigen leven. MUSSOLINI is in de oorlog gegaan terwille van zulk een overwinning op korte termijn. Voor De GAULLE is het probleem, zoals het thans aan de orde is, dit: Frankrijk-Afrika is voorbij, er moet iets voor in de plaats komen. Niets anders biedt zich aan dan Frankrijk-Europa. Daarom is het voor De GAULLE van het opperste belang een Europese unie tot stand te brengen. Natuurlijk wil hij daarvoor zo min mogelijk betalen, in machtstermen gesproken, vooral in Franse machtstermen. Vandaar zijn Europe des Patries. Over die prijs echter kan onderhandeld worden. De politieke unie moet komen. Wanneer de anderen goed, doelbewust en krachtig onderhandelen, zal hij zijn prijs, in federalistische zin, verhogen. Dan kunnen wij tot een

GEHEIM

unie komen, waarin onze minimale eisen tot hun recht komen. Hij zal dat moeten slikken, omdat hij, na Algerije, Europa nodig heeft.

Dit was ook in grote lijn, wat PFLIMLIN in een korte ontmoeting zeide. Het kwam hierop neer: Wanneer Minister LUNS federalist is en zijn bijdrage tot het ontstaan van een Europese federatie wil bieden, heeft hij nu nog alle mogelijkheden in het verdrag elementen in te bouwen, o.a. in de revisieclausule, die de Zes op de weg der integratie verder brengen. De GAULLE zal dat aanvaarden.

Na de ontmoeting met PFLIMLIN werd van Europese federalistische zijde opgemerkt: "Men moet zich van de deelneming van de MRP niet al te veel voorstellen. In de eerste plaats is het niets nieuws, zij waren reeds in het kabinet. In de tweede plaats staat SCHUMANN in de houding voor de generaal: "Oui, mon général, d'accord mon général"; de enige, die nog enig eigen denken aan de dag legt is PFLIMLIN, al is hij niet half zo sterk als PINAY. De GAULLE verdraagt geen eigen meningen om zich heen. Daarom moest PINAY verdwijnen. Maar PFLIMLIN zal tenminste op Europees vlak een stem laten horen, die in onze richting gaat. Overigens heeft De GAULLE PFLIMLIN willen hebben, juist omdat hij het was, tegen wie de meiwopstand 1958 van Algerije gericht was. Het is meer een gebaar voor het leger dan wat ook. Maar toegegeven moet worden, dat zijn benoeming duidt op een bepaalde bewegingsruimte in onze Europese zaak."

Een ander beeld biedt de Quai d'Orsay. In gesprekken met terzake kundigen kwam het volgende naar voren:

Ook hier was een verschillende beoordeling van de beide ministers SPAAK en LUNS. Accoord, zeide men, SPAAK heeft zijn pleziertje gehad, er is weer over hem ge-

sproken, hij heeft zijn revanche genomen en wij danken daaraan het echec van de onderhandelingen over de politieke unie van medio april. Ons gaat het er om die politieke unie onder dak te brengen. Wanneer SPAAK daarvoor betaald wil worden met meer invloed, met een of andere voyante post in Europa, goed, het zal niet aan ons liggen. Wat ons betreft kan hij dit krijgen. Wij zijn er vast van overtuigd, dat hem de schoen daar knelt en nergens anders. Eerst de grote man van de NAVO, nu een kleine minister van een klein land - en het is bekend hoe de toestanden in België zijn, hoe lang zal hij nog Minister van Buitenlandse Zaken zijn? Die kwestie is gemakkelijk op te lossen en dus verder niet belangrijk.

Ernstiger is de zaak met Minister LUNS.

Hij is er niet in geslaagd ons een helder beeld te geven van wat hij nu werkelijk wil. Wat is zijn positie? We tasten in het duister en hij heeft niets gedaan om dat voor ons op te helderen, in geen enkele van zijn verklaringen. We erkennen, dat hij een briljante intelligentie aan de dag legt. Hoe komt het dan, dat hij tegelijkertijd opereert met twee bundels argumenten, die elkaar uitsluiten? Is hij bereid een politieke unie van de Zes te sluiten, wanneer hij voldoening krijgt op het punt van de ingebouwde integratie-evolutie? D.w.z. is hij bereid het verdrag te ondertekenen, wanneer wij met concessies komen op het zgn. punt 3, dat der revisie-clausule? Dan kunnen wij het hem gemakkelijk maken, want wij zijn daartoe bereid. Het zal hem waarlijk niet veel moeite kosten die concessies van ons te krijgen. Hij hoeft zijn mond maar open te doen. Ik herhaal, dit is geen obstakel, op dit punt bestaat hier grote bereidheid tot concessies en compromissen. Op het ogenblik, waarop hij duidelijk zijn wensen formuleert, is de oplossing er eigenlijk al."

*dat heeft de-
ders Corne de
Vries in de aan-
spraak begrepen,
toen hij de
je niet bereid
is gelast tot te
Maar, wat je
over weert -
v. 1. d. d. k.*

*dat is
1. niet waar,
krijgt
2. het aller-
minst hebben
over de revisie
clausule gaat*

GEHEIM

Verder sprak men op de Quai d'Orsay zijn verwondering, om niet te zeggen verontwaardiging uit over de volstrekt artificiele storm, die men heeft laten opsteken na het zogenaamde tweede voorstel FOUCHET - d.w.z. de twee andere punten - de verhouding tot de NAVO en tot de Gemeenschappelijke Markt. "Ik wil wel eerlijk zeggen", verklaarde men op de Quai d'Orsay, "dat die storm in onze ogen "honteux", beschamend was. Waar ging het om? Om een paar formuleringen - in het zgn. tweede voorstel van FOUCHET lagen absoluut geen voetangels en klemmen - voor die beide punten zou bij oprichte, eerlijke wil nooit meer dan een half uur of een uur redactionele arbeid nodig zijn geweest om ieder tevreden te stellen. Men heeft hier niet-aanwezige bedoelingen veronderstelt, ze kunstmatig opgeblazen, gedaan alsof Frankrijk Europa van de NAVO wilde losmaken, alsof we de Gemeenschappelijke Markt wilden verzwakken, ondermijnen. Nooit is dat de bedoeling geweest. Als Minister LUNS en de anderen gewild hadden en rustig hun redactionele voorstellen open en bleot op tafel hadden geworpen, waren we binnen 24 uur klaar geweest. In plaats daarvan maandenlang geharrewar, toenemend wantrouwen, verknoeien van de stemming en tijdverlies. Hetzelfde is nu het geval met die revisieclausule. Laten zij toch duidelijk voorstellen wat zij willen. Ik verzeker, bij ons zijn de moeilijkheden slechts gering, zo er al van moeilijkheden sprake is."

"Trouwens, over wantrouwen gesproken", merkte men op de Quai d'Orsay op, "hoe moeten wij van onze kant tegenover Minister LUNS staan? Wat wil hij eigenlijk? We kunnen alleen maar met de grootst mogelijke nadruk herhalen: wanneer hij de weg naar de echte integratie wil, behoeft hij het maar te zeggen en zijn eisen duidelijk geformuleerd te stellen - ik geef de verzekering, dat hij zijn concessies kan krijgen. Maar hij moet wel weten, dat hij daarmee het tweede hoofdstuk van zijn verhaal onmogelijk

GEHEIM

lijk maakt: onmiddellijke toetreding en deelneming van Groot-Brittannië. Nederland heeft daar zeker evenveel ervaring mee opgedaan als Frankrijk: met Engeland van de aanvang af en doelbewust de weg naar de integratie inslaan is niet mogelijk. Wij staan hier voor een alternatief: een Europa, dat zich op de weg naar politieke integratie en daarmede naar de supranationaliteit begeeft - en daarbij zijn de terminologieën van weinig belang, federaal of confederaal - dat is een Europa van de Zes, zonder Engeland. Engeland zal op zijn minst evenveel tijd nodig hebben om zich met die gedachten vertrouwd te maken als het nodig heeft gehad voor het zijn stappen deed tot aansluiting bij de Gemeenschappelijke Markt. En het zal het met precies dezelfde tegenzin en tegenstribbelen doen, alleen wanneer het niet anders kan. Ook dat betekent, dat de Zes zouden moeten voorgaan."

"Is Minister LUNS daartoe bereid? Wil hij dat? Hij kan echter niet tegelijkertijd zijn eisen stellen en dan er aan toevoegen, dat Engeland moet meedoen. Wanneer hij dat doet, varen we op een schip zonder kompas en zonder roer, dat alleen maar een beetje in de rondte kan varen, zonder richting en zonder dat er ooit een haven in zicht komt. Er moet een keuze gemaakt worden. Wie voor Engeland kiest, kiest voor de statenbond, wie voor de Zes kiest gaat op weg naar de federatie. Wie beide wil, houdt op de plaats rust en krijgt het één noch het ander. Minister LUNS heeft ons niet gezegd wat hij kiest, waarheen hij wil, wat zijn preferentie is. Wil hij de revisieclausule zo herzien, dat de federalisten een gerust hart hebben, laat hij dit dan duidelijk zeggen, hij krijgt zijn zin. Op twee paarden rijden is echter wel een aardige circusstunt, maar geen bruikbaar verkeersmiddel."

Verder voegde men hieraan nog het volgende toe op de Quai d'Orsay:

GEHEIM

"Waarom zijn wij hier veel meer voor de Zes dan voor de andere weg? Om Duitsland en om de Sowjet-Unie. Een niet hecht in Europa verankerd Duitsland - geïntegreerd kan men zeggen - is een Duitsland, dat vroeg of laat ook in een spanningsverhouding tot het Westen komt. Hetzelfde geldt voor de verhouding tot de Sowjet-Unie. De gehele tactiek van de Russen in het voeren van de koude oorlog is er op gebaseerd, dat zij er toch nog in zullen slagen onenigheid in het Westen, in West-Europa te doen ontstaan. Volgens hen is er maar één weg open voor het ten dode veroordeelde "kapitalisme", dat is de desintegratie, die hun de mogelijkheid zal bieden hier binnen te wandelen. Alleen de hechte samenvoeging van dit West-Europa in een solide politieke unie, na de economische integratie, kan daar de tegenkracht toe leveren. Die twee gedachten staan bij generaal De GAULLE zeer sterk op de voorgrond van zijn denken. Om dat te bereiken zal hij doen wat nodig is."

Tenslotte gaf men nog de volgende visie ten beste: "Jullie, niet-Fransen, zouden er goed aan doen wat meer naar de feiten te kijken. Toen de Vijfde Republiek begon, zijn talloze bezorgdheden uitgesproken. Niets daarvan is door de feiten bevestigd; integendeel. De Gemeenschappelijke Markt is met Frankrijk tot bloei gekomen, de Duits-Franse verzoening is op een basis gebracht zo hecht als nooit tevoren - van neutralisme is geen spoor te bekennen, onze houding ten opzichte van Rusland is duidelijker en harder dan van wie ook, ADENAUER inbegrepen, wij willen de NAVO niet verzwakken, maar van een verouderde naar een hernieuwde basis brengen en zo nodig zelfs sterker maken," enz. Nous ne demandons que de la clarté dans les positions. En premier lieu chez le ministre LUNS.

// en nu wat te bevoorstellen, zijn we zelfs bereid:
a. de opslag van kernwapens op Frans gebied te weigeren
b. om de zee, land en lucht - land met van SACEUR te onttrekken
c. de besluit voor eening van NAVO in zake Ruffin te blokkeren.

Eind april 1962.

GEHEIM